

Защо остана чадърът върху ръководните кадри на ДС в разузнаването

Написано от Христо Христов
Петък, 13 Май 2011 22:03

На 4 май [депутатите на ГЕРБ не подкрепиха предложението на Синята коалиция за осветяване на кадри](#) на Първо главно управление на ДС (ПГУ, външнополитическото разузнаване) и Разузнавателно управление на Генералния щаб (РУ-ГЩ, военното разузнаване) на БНА, които са заемали или продължават да заемат ръководни постове в двете съвременни разузнавателни служби – Националната разузнавателна служба (наследник на ПГУ) и „Военна информация“ (наследник на РУ-ГЩ).

Интересно е, че групата на управляващите в парламента не гласува против, а „въздържал се“, което обаче беше достатъчно първият опит за по-сериозно разширяване на закона за досиетата да се провали.

По този начин чадърът върху около 50 кадрови офицери, поставен навремето от тройната коалиция, остана да пази напълно непрозрачната политика на кадрване в разузнавателните служби на България от страна на всички правителства и президенти от началото на промените досега.

Предистория на параграф 12

Ограничението да не се разкриват имената на по-висшите кадрови служители на ДС и РУ-ГЩ е едно от трите изключения в закона за досиетата. Първото е свързано със запазване на анонимността на почиталите сътрудници на ДС и РУ-ГЩ. Второто е, свързано с възможността да не се огласяват някои данни, които се смятат за заплаха за националната сигурност на страната, но с възможност председателят на комисията да има право на преценка доколко т. нар. „мотивирани доклади“ на специалните служби имат основание за неразгласяване на информацията.

И третото е защитата на кадровите ръководители в НРС и „Военна информация“. Но докато първите две ограничения бяха залегнали в законопроекта за досиетата още в

Защо остана чадърът върху ръководните кадри на ДС в разузнаването

Написано от Христо Христов
Петък, 13 Май 2011 22:03

началния му вариант, третото беше вкарано буквално в пленарната зала в последния момент преди парламентът да приеме окончателно на второ четене закона в началото на декември 2006 г.

Тази „пришита“ защита беше внесена от Татяна Дончева, тогава депутат от БСП и един от малкото народни представители в социалистическата партия, които твърдяха, че е крайно време „Позитано“ 20 да скъса с Държавна сигурност и да се приеме модерен закон за отваряне на досиетата. Предложението, внесено от нея, стана известно като [параграф 12 от закона](#) и гласи, че не се установява принадлежност към ДС и РУ-ГЩ на БНА на лица, които са заемали или заемат длъжност началник на отдел или началник на сектор в служба „Военна информация“ и началник отдел или началник на секция в НРС след 16 юли 1991 г.

Параграф 12 беше узаконен с гласовете на тройната коалиция – БСП, НДСВ и ДПС. Но още тогава срещу него се обявиха парламентарната опозиция и гражданските организации, които работиха и оказваха обществен натиск за приемането на възможно по-отворен закон.

Въпреки това текстът беше приет, а аргументите, че причината е да бъде защитена националната сигурност звучаха като изтъркана плоча от неубедителния репертоар на противниците на отварянето на досиетата вляво.

ГЕРБ и политиката към наследството на Държавна сигурност

През 2009 г. партията на Бойко Борисов спечели парламентарните избори без да обявява каквито и да е ангажменти и да дава предизборни обещания, свързани с комунистическото минало и по-специално с досиетата. Дори формацията нямаше изискване за кандидати-депутатите и преди това за кандидатите си на местните избори през 2007 г. да не са свързани с ДС.

Защо остана чадърът върху ръководните кадри на ДС в разузнаването

Написано от Христо Христов
Петък, 13 Май 2011 22:03

Промяна в политиката настъпи веднага след [обявяването на агентите на бившата Държавна сигурност и РУ-ГЩ сред дипломатите](#) през декември 2010 г., кога остана ясно, че 47 процента от посланиците и генералните консули през последните 20 години са свързани с репресивния апарат на БКП.

Самият премиер Бойко Борисов, както и правителството и ГЕРБ, реагираха еднозначно – кадрите и агентите на ДС вълн от дипломатията. Позицията, която ти противопостави и сблъска с президента Георги Първанов ([агент „Гоце”](#)), който отказа да отзове 35 действащи посланици, свързани с Държавна сигурност.

Най-важното беше, че този случай, прераснал в политически скандал, изигра ролята на катализатор по отношение на дотогавашната политика на ГЕРБ и правителството на Борисов. Демонстрирайки решимост и промяна в действията по отношение на присъствието на ДС във властта премиерът се освободи от двама членове на правителството с агентурно и кадрово минало в ДС – министър Божидар Димитров и зам.-министърът на вътрешните работи Павлин Димитров. Така 21 години след промените кабинетът на Борисов стана първият, в който не фигурират представители на ДС.

Времето на „тихата” лустрация

Без да се налага приемането на лустрационни текстове някои ключови структури в изпълнителната власт се възползваха от възможността за извършването на предварителна проверка на ръководни кадри – „вратичка” в закона за досиетата, която на практика играе ролята на „тиха” лустрация. Така например [министърът на външните работи Николай Младенов](#)

и

[военният министър Аню Ангелов](#)

въведоха предварителната проверка по отношение на посланиците и военните аташета, а също така и по отношение на ръководния състав на двете министерства.

[Министърът на вътрешните работи Цветан Цветанов](#)

дори утвърди предварителната проверка за ръководните длъжности в МВР в Правилника за Закона за МВР.

Местни избори – без агенти в редиците на ГЕРБ

Този ход на събитията провокира и политическо решение в ГЕРБ – на предстоящите местни избори наесен партията декларира, че [няма допускане в листите си агенти на ДС](#), което безспорно е значима промяна в политиката на партията на Бойко Борисов в сравнение с местните избори от 2007 г.

Някои разнопосочни решения

Разбира се, последваха и някои решения, които показаха, че възприетата политика не е монолитна. Изненадващо [премиерът Бойко Борисов, който в многократни изявления заклейми ДС](#), назначи бившия кадрови служител на Второ управление на ДС и председател на Държавна агенция „Национална сигурност” (ДАНС) Петко Сертов по времето на тройната коалиция за зам.-шеф на новата антикорупционна структура БОРКОР.

От една допълнителна проверка на ръководни кадри в системата на МВР, огласена от комисията по досиетата през март 2011 г. стана ясно, че 13 месеца по рано, през февруари 2010 г. министърът на вътрешните работи Цветан Цветанов е назначил Драгомир Петров е назначен за временен директор на дирекция „Миграция” в МВР главен комисар Драгомир Петров – щатен служител на Софийско градско управление на МВР по линия на ДС от 1984 г. Петров заема този важен пост и към момента.

В същия ден, в който ГЕРБ не подкрепи отпадането на параграф 12 министърът на земеделието Мирослав Найденов назначи шестима директори на новите държавни горски предприятия, трима от които, се оказаха агенти на Държавна сигурност. Пейчо

Защо остана чадърът върху ръководните кадри на ДС в разузнаването

Написано от Христо Христов
Петък, 13 Май 2011 22:03

Върбанов, който ще отговаря за горите в Югоизточна България, е вербуван за сътрудник на ДС през 1979 г. като агент Гора. Юри Миков е работил към УБО, а Иван Недков е бил щатен служител разузнавач на ДС-УБО.

Това са все кадрови решения, които внасят непоследователност в държавната политика по отношение на присъствието на агенти и ДС-служители в управленските структури или са продукт на конюнктурни решения, които рано или късно се плащат скъпо.

Кой се крие зад параграф 12

Накрая, за да видим кой се крие под чадъра на параграф 12 от закона за досиетата трябва да подчертаем, че предшествениците на външнополитическото и на военното разузнаване са мощните съветски КГБ и ГРУ. Докато документите за обвързаността на военното разузнаването със съветското са все още непрочетени, то [архивите за ПГУ вече са достатъчно познати, за да се каже знае за пълната връв между съветското и българското комунистическо разузнаване.](#)

Две организации толкова тясно свързани, че за подкрепа на пълната подчиненост на българската страна е достатъчно да припомним думите на Тодор Живков, който многократно дава едно единствено указание на ДС и вътрешните министри – разузнаването да работи така, че да може да се нарича „филиал” на КГБ.

Оттам не е далече мисълта, че основната причина да се скрият ръководните кадри във НРС и „Военна информация” е простият факт, че в противен случай ще лъсне една не по-малко потресаваща от случая с дипломатите истина за кадровата политика в разузнавателните служби след промените. Истина, която ще се сведе до това, че сигурно около 90 процента от тези ръководни кадри са всъщност кадри на ДС и на РУ-ГЩ.

Или казано по друг начин отмяната на параграф 12 ще покаже, че разузнавателните служби на демократична България са се превърнали в непревземаем пристан на кадри от репресивния апарат на БКП вместо на млади ръководни кадри с ясна европейска и северноатлантическа ориентация. До колко кадри, завършили школите на КГБ и ГРУ

Защо остана чадърът върху ръководните кадри на ДС в разузнаването

Написано от Христо Христов
Петък, 13 Май 2011 22:03

имат доверие на западните партньори на България е въпрос, който не е нужен дори да бъде поставян. Така българският данъкоплатец плаща заплатите на хора, които не само не допринасят с нищо за изграждането на нов имидж на страната, а напротив, увреждат го със своето минало.

И все пак защо?

Без съмнение пасивната политика на ГЕРБ по въпроса с параграф 12 (гласуването „въздържал се“) е крачка назад в общата държавна политика след завоя при скандала с посланическите досиета в края на миналата година. Интересното е, че от ГЕРБ не мотивираха решението да не подкрепят предложението на Синята коалиция. Управляващите вече няколко пъти отклониха други законопроекти на сините за лустрация в Закона за дипломатическата служба. Разривът между Синята коалиция и ГЕРБ е очевиден от деня, в който сините се въздържаха да подкрепят правителството на Борисов. Това може да е едно от обясненията, но то е малко вероятно. По-логично е обяснението с предизборната обстановка, в която страната навлезе и нежеланието да се предизвикват допълнителни съпротивителни сили. А без съмнение огласяването на тези 50-тина имена би предизвикало нов политически трус на тема досиета.

Подобни непоследователни решения обаче винаги са нож с две остриета. В повечето случаи те са изигравали лоша шега на политиците. Примерите за това как [СДС не проведе истинска и последователна демокунизация, лустрация](#) и широко отваряне на досиетата в недалечните години са все още пресни.

В противен случай използването на темата за Държавна сигурност в словесните престрелки с политическите опоненти предизборно или за пред твърдия антикомунистически електорат ще покаже само, че управляващите не са се поучили от грешките на предшествениците си. И след някоя друга година ще се окажат в тяхното положение да обясняват със закъснение, когато вече не са на власт, защото не са успели да се справят с даден проблем от комунистическо наследство. И тогава най-честите отговори вероятно ще са липса на ясна политическа воля.